

Landskap: *Skåne.* Upptecknat av: *Gunnar Hobro*
Härad: *V. Göinge.* Adress: *Släskelohu.*
Socken: *Brönnestad.* Berättat av: *Jöns Jönsson.*
Uppteckningsår: *1937.* Född år *1849* i *Åsboarp, N. Mellby sk.*

Uppteckningen rör

om div. jordbruksredskap m.m. sid. 1-3.
"Ravlatag" s. a. takt. sid. 3-7.

5232

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jöns Jönsson,
Brönneåsa.

I 1

Skriv endast på denna sida!

Om diverse jordbruksredskap m. m.

Jöns Jönsson, som är en kunnig och erfaren man
omtalar att träharvar (traharvar) enbart
användes så långt tillbaka han minns. På
1860-talet började järnharvar komma på
herrgårdarna, men länderna höll på med
träjárnharvarna till ungefär 1880. De första
fick järnharvar i början av 70-talet.

Ingen plog fanns före 1860-talet, då hade
man blott träörder (tröar).

Mellan 1880- och 90-talen började man använda
järnprepar och skufflar i stället för träprepar
(träprepar) och träskufflar. Dessa prepar av
trä måste man kunna göra själv, innan man
kunde bli anställd som dräng.

På 1860-talet kom klösarna, en föreg. man var Knut (Skarsjö).

För havren användes mest hästar, för
det skulle gå i halvtiars; oxar brukades för
höstavagnen och ådret. På många ställen
användes "osar" (oxar) fram i slutet av 1800-
talet, det var nödvändigt på snumpiga mark-
ker. Sagesm. har aldrig sett träskor el. dyl.
för ocklövorna i dessa trakter; men oxar
som skulle gå på vägarna skoldes med järn-
skor. En känd ockmarbudsplats för var
Rönne; dit kom "ferebatteringar" el. "fere-
knatteringar", d.v.s. ockhandlare från norra
Göinge o. Småland.

Sagesm. säger sig minnas att Haglö gård
(Wrede) invid Sösdala år 1873 fanns 23 par
oxar.

"Träbultavagnar" voro vanliga förr, de användes
länge i Hordals-Brönstedsorten, innan Fyja-

sjön sänktes. På den tiden fanns stora sankmarker
söder om sjön, och dessa voro ofta vattenfyllda
("marma Ås blåsa").

"Ravlatag (o. a. tak).

Drum äldre taksort synes nu vara nästan
bort försvunnen i fjärr. Sparrarna i ett
dylikt tak skulle stå på minst 3 alnars
avstånd från varandra. På dessa lågo höre-
monten 3 eller flera åsar (beroende på ta-
kets bredd). De voro av stakar, som hade
klypts på mitten i längdriktningen, så
att de båda var flat. De naglades med
"igenajlar" på sparren. Dessa åsar kallades
"sväja" till skillnad från den å, som låg

i sparrkorset upptill, "ryggåsen".

Redan korrades när häjpar i över-
träet i väggen, det var vanligen "linde-
stagar" el. "avulbög" kända med bast
(lindne-) eller "vefor" (av björk el. hägg) i
"sväjäerna". Dessa häjpar stodo alltså
upptill i lutande ställning bestämde av
takfallens lutning. Tvärt emot dem bands
redan "täckerafter" av "hasple", "avulbög"
o. dyg., dessa bands med bast eller vefor.
På detta skellet bands sedan takhalmen
med "täckehäjpar" av hasple, den bands
med björkvefor. Man band både i de upp-
stående häjparna och i de horisontella
täckerafterna. Dessa täckehäjpar för halmen
voro oskalade.

Arbetet med vedjorna gjordes om vintern

mett, av drängarna. Taket lades iinn
man körjde höbärgringen. Täckningen
sköttes av särskilda personer, "täckare".

"Ravlatag" ha ej legts sedan
1860 åtminstone, så länge sagssmannen
minns.

På 1850-60 talen körjde man bygga husen
med bjätharna ovarpå övertäckt.

Stundom täckte man taken med vass
och rör, men det tog slut då sjöarna skul-
le sänkas. Flespa stek voro storka. Kun-
de ligga 20-25 år. men rättorna gick gärna
i dem. Halmtaken ansågos kunna ligga
15-16 år.

Jordbruk har sagssmannen blott sett en
gång, i djungarum i N. Mellby sn., det
var på ett torpställe under djungarums.

gården. Jordstugor för fattiga hade också
jordtak.

Gavelröstena voro före i tiden fyllda av
sflätning av lene. Bruckäppar sattes så
i hül i överträet och i sparren / den
yttersta /. Fattigt folk satte upp sådant ännu
på 1880 - talet, annars var det försvun-
net. Bräder uppsattes i stället. Dessa
sattes fast med naglar av trä i överträet
och antingen naglar i yttersta sparren
eller också lågo de i lösnung i sparren.
Det första sättet är enl. sågesmannen
antagligen äldst.

Man hade tre slags spik:

1. stålspik, som voro för hårt härdade, sågo ut
som gjutna, man slog dem ~~med~~ i styck-
ken och man inte slog rätt med hamm-

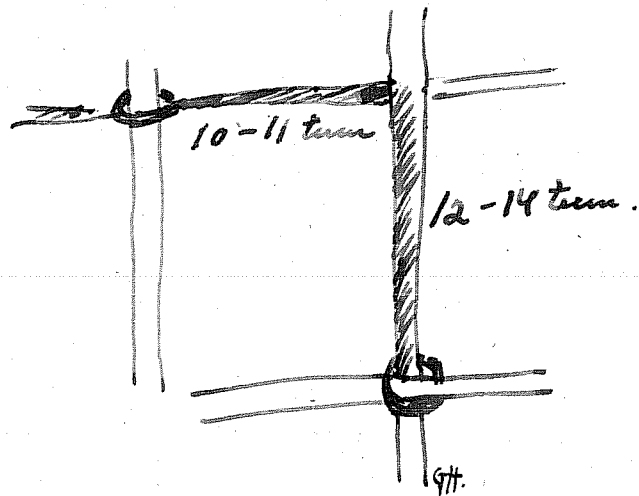
5232

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

marer.

2. sedan kom norska spik, fyrbantiga & genomhärning; kom på 1870-talet, de voro stora, så ut kom om de voro pressade.
3. tros spik, kom de nuvarande, kom på 1880-talet.

5232

8.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skiss av ravelbale:
Juppkant uppkommen av de på överträet
stående lodräta (snitt) häpparna samt
"täckerafterna", med ungefärliga mått.